

dne 26. května 2003 originální královnina bysta nasazena na „její“ novodobé bronzové tělo. Celá akce byla v berlínském muzeu dokumentována filmově a fotograficky, což ostatně představuje jeden z exponátů této výstavy (s. 58–61, 216–219). Tento nápaditý experiment však vzbudil ostrou negativní egyptskou reakci, když zmíněný Zahi Hawass ho označil za zneuctění královské osoby (Z. Hawass, *op.cit.*, 250) a Wildungovi odebral (neexistující!) licenci na archeologické práce v Egyptě.

Na výstavě jsou zastoupena díla 43 novodobých světových umělců a uměleckých skupin, ať už se jedná o jejich sochy, trojrozměrné předměty z různých materiálů, malby, kresby, fotografie a fotomontáže, nebo i archivní materiály a publikace, přičemž důraz je kladen na způsob jejich prezentace s ohledem na autorem zamýšlené pojetí, význam a funkci díla. Publikace zahrnuje kromě katalogové části (s. 159–253) také rozhovory autorů výstavy a zajímavá historická a uměnovědná pojednání (s. 20–157), mezi nimi například i studie o životě a díle egyptského sochaře Mahmúda Muchtára a pozapomenutého malíře Georgese Hanny Sabbára. Právě nejslavnější dílo zakladatele moderního egyptského sochařství Muchtára, kterým je sousoší *Nahdat Misr* („Obroda Egypta“; H. Nováková, *Egyptské výtvarné umění ve 20. století – modernizace a moderna*, Praha 2011, 133), odhalené v Káhiře v roce 1928 (poprvé ale vystaveno v Paříži již v roce 1920) a představující první národní monument od faraonských dob, inspirovalo k jeho vzniku – stejně jako mnohé romanopisce, dramatiky, básníky, malíře a sochaře – klíčové staroegyptské téma znovuzrození (F. A. Hassan, *Memorabilia: archaeological materiality and national identity in Egypt*, in: L. Meskell [ed.], *Archaeology Under Fire. Nationalism, politics and heritage in the Eastern Mediterranean and Middle East*, London – New York 1998, 200–216 [206]).

Mezi výstavní exponáty však současně patří autentické staroegyptské památky, takže je zde dokonale propojené starověké umění s novodobým, čímž je i naplněna ústřední myšlenka výstavy *All art has been contemporary*. Vrátime-li se ke královně Nefertiti, asi by se divila, jak je i v dnešním světě všudypřítomná. Vždyť kromě novodobých uměleckých děl ji hojně připomíná vědecká i populární literatura, filmové dokumenty, různá *ex libris* (K. Konrad – P. Pamminger, *Ex libris von Ägyptologen*, 2. korrigierte und erweiterte Auflage, Göttingen 2014, 158–160), poštovní známky vydané u příležitosti 100. výročí nalezení její bysty (Německo, Monako, Mozambik, Niger, Togo), egyptské šicí stroje Nefertiti nebo i egyptské cigarety nesoucí její jméno. A tak stejně jako my bychom jí chtěli položit mnoho (ne)egyptologických otázek, jistě by se ptala i ona nás. Takže: *“Nefertiti, would you care for a cup of tea? There may be one or two things that you might want to say...”* (s. 63).

Kontakt: Prof. PhDr. Břetislav Vachala, CSc., Český egyptologický ústav Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Celetná 20, 110 00 Praha 1, e-mail: bretislav.vachala@ff.cuni.cz.

Záznam a analýza digitálních dat v antropologii

Recording and analyzing digital data in anthropology

ANNA MARIA KUBICKA

Department of Human Evolutionary Biology, Faculty of Biology, Adam Mickiewicz University in Poznań

The relatively new field of virtual anthropology, which has been developing for over 20 years, is associated with technological advances in clinical imaging. *Záznam a analýza digitálních dat v antropologii*, edited by Petra Urbanová, Mikoláš Jurda and Martin Čuta and published in 2015 by MUNI Press, is a useful book discussing theoretical and practical aspects of the use of modern methods for analysing human diversity. The book is divided into four thematic areas of virtual anthropology and describes how to analyse human biology using contemporary technology. The first three chapters were written by Mikoláš Jurda; Martin Čuta is the author of the last part of the book.

Book cover: Urbanová P, Jurda M, Čuta M. 2015. *Záznam a analýza digitálních dat v antropologii*. MUNI Press, Brno, The Czech Republic, 120 pp. ISBN: 978-80-210-7754-6.

The first chapter, 'Povrchové 3D modely', is devoted to the description of different methods of three-dimensional (3D) data acquisition such as optical and laser scanners and photogrammetry. In addition, the author presents practical advice on how to operate software combined with 3D scanners, how to properly create a 3D reconstruction of an object using photogrammetry, and how to improve the quality of digitised data. The following chapter describes in detail the subsequent stages of editing 3D models. The author focusses on processes such as removal of artefacts, filling holes, scaling, orienting objects relative to an axis, and superposition. All of these stages are presented for more than one software package.

The third chapter is devoted to analysing digitised 3D data using linear and geometric morphometrics. The author describes different ways to place landmarks, semilandmarks and curves and explains how to export them. The chapter closes with a guide to the construction of a single section. The last part of the book consists of information about data acquisition used in clinical research. The author focusses on how to create a 3D reconstruction from computed tomography (CT) images and magnetic resonance imaging (MRI).

One minor limitation of the first chapter is the lack of a summary presenting the advantages and disadvantages of each of the described data acquisition methods, something which

might be helpful for scientists who have not decided which method to choose for the digitisation of material in their research. To improve the book's quality, it would be a good idea to expand the last chapter by describing the segmentation of bones in open-source software (such as OsiriX available for Mac OS X or 3D Slicer available for Windows, Mac OS X and Linux).

Apart from these minor drawbacks, the book is an excellent guide for beginners in virtual anthropology. The editors have assembled well-written chapters into a coherent whole. The book's main advantage is that all chapters contain useful and handy sidebars with practical advice on how to eliminate potential aberrations or improve one's work. Additionally, the authors focus mostly on open-source software (with the exception of Amira). This is a highly useful introductory manual for all anthropologists who wish to obtain or broaden knowledge about digital data analyses. It is also an excellent guide appropriate for an introductory class in virtual anthropology. I earnestly encourage the authors to have this book translated into English in order to make it widely available.

Contact: Department of Human Evolutionary Biology, Faculty of Biology, Adam Mickiewicz University in Poznań, Umultowska 89, 61-614 Poznań, Poland, email: akubicka@amu.edu.pl